

Fáy Miklós

TÖKFÖLDÖN, ÖRÖKKÖN

Yayoi Kusama: A tökök iránt érzett végtelen szeretetem

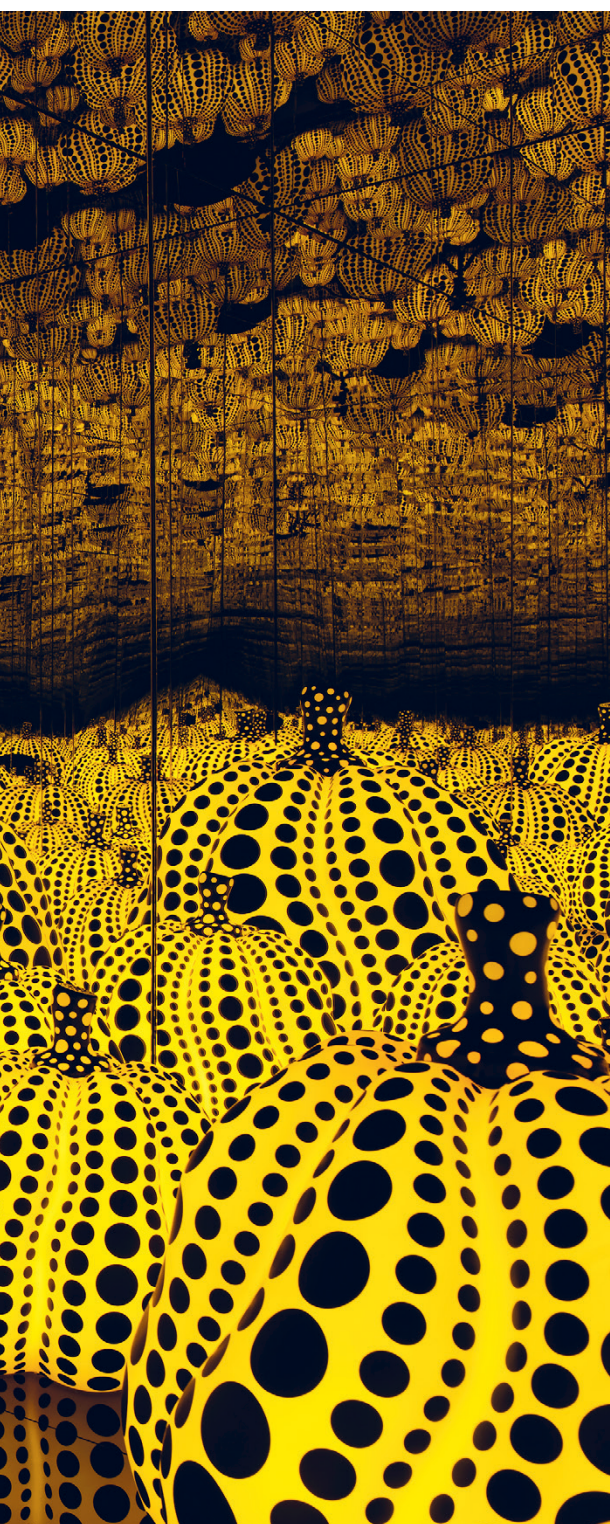
YAYOI KUSAMA

A 90. évét nemrég betöltött japán művész nő mániákusnak is nyugodtan mondható pöttyözéséről világhírű. Nem volt könnyű gyerekkora, már akkor elkezdődtek hallucinálásai. Mindenhol pöttyöket és csíkokat látott, attól rettegett, hogy őt magát is felemésztí a káprázat: egyszerűen megkülönböztethetetlen lesz, bele fog olvadni a mindent beborító pöttyösségbe. Mára azonban – sisakfrizurát imitáló vörös parókája mellett – épp ez a védjegye.

Kora gyerekkori traumája sok egyéb mellett az volt, hogy édesanyja állandóan őt küldte, hogy lesse meg édesapját, és jelentse neki, hogy az miket csinál a szeretőivel. Tizenéves korának fő élménye pedig a háború volt, a munka egy hadiüzemben és a folyamatos légiriadók.

A japán hagyományokkal szakítva 1957-ben Amerikába költözött (szüleitől kapta az útiköltséget azzal a feltétellel, hogy soha nem mehet vissza); az absztrakt expresszionizmus volt rá nagy hatással, és a hippimozgalom. Georgia O’Keeffe-vel is kapcsolatba került, és már ekkor elkezdte a kísérletezést a tükrözésekkel.

1973-ban mégis visszatért Japánba, ahol szürreális regényeket, novellákat kezdett írni, majd bevonult egy idegklinikára – ahová később teljesen szabad akaratából be is költözött. A nemzetközi színtér egy időre elfeledkezett róla, de a 80-as, 90-es évektől kezdve, illetve az 1993-as Velencei Biennálé után, amikor ő képviselte Japánt, a sikerek nem hagyták el többé.

Kérdés: Megihatom a sütőtökös lattémat a tőkök között?

Válasz: Sajnos a műtárgyak védelme érdekében tilos ételt vagy italt vinni akár ide, akár a Dallas Museum of Art egyéb részeire. Amennyiben éhes vagy szomjas, két lehetőség is rendelkezésére áll, mielőtt vagy miután megtekintette Yayoi Kusama *A tőkök iránt érzett végtelen szeretetem* című művét.

A művészet mindenkié. Mindenkié, aki hajlandó 16 dollárt leszurkolni, ezért cserébe nemcsak jegyet, de időpontot is kap, kicsit sorban áll, és érzi a rászálló emelkedettséget. Kicsit olyan az egész, mint a Sixtus-kápolnánál, ahol bemondja a hangosbeszélő, hogy most épp a világ egyik legnagyobb művészeti alkotásához közeledünk, legyél szíves, kedves vendég erre készülni, ennek megfelelően viselkedni. Itt is kell kissé várni, közben a teremőrök elmondják, amit el kell mondaniuk, fényképezni szabad, de szelfibotot nem lehet bevinni, a táskákat le kell tenni, és aki klausztrofóbiás, az talán jobb, ha kihagyja. Egyszerre két ember léphet be a szobába, és negyvenöt másodpercig lehetnek bent.

Negyvenöt másodperc, az annyit jelent, hogy el kell dönteni, néz az ember vagy fényképez. Aztán kijön majd, és mint mindenki, ő is ugyanazt fogja mondani: negyvenöt másodperc tizenhat dollárért? Ez is benne van. Már hogy amit látunk, az a művészetmenedzselés magasiskolája, október óta látható Kusama *Infinity Mirrors Room* sorozatának ez a darabja, a végtelenségnek ez a szobája, akivel találkoztam, majdnem mindenki látta, majdnem mindenkinek van véleménye róla, sikk ezt nézni, sikk helyteleníteni az árakat, ettől függetlenül jönnek, gyerekekkel vagy anélkül. Két hónappal meg kellett hosszabbítani a kiállítást. Amit még mindenki mond, hogy milyen kicsi az egész. Ez persze már a mű lényegéhez tartozik, hogy kívülről kisebb, mint belülről. Fehér faházikó a terem közepén, de ha kinyitják az ajtót, a végtelent látjuk. A trükk nem épp bonyolult,

mindenki eljátszotta már hat- és nyolcéves kora között. Odaáll a tükör elé egy tükörrel a kezében, és mivel a tükrök egymást tükrözik, hirtelen olyat lát, amit még soha, meg ami nincs is. Kusama legfeljebb ezt, a csodára csodálkozás képességét őrizte meg magában vagy ébreszti újra a látogatóban. A kis szobában sötét van, hatvankét sárga-fekete pöttyös műanyag dísz-tök világít. Illetve nem hatvankettő, hiszen a szoba minden fala és a mennyezet is tükör, így a tökszám a végtelenhez közelít.

Nyilván ez csak a látvány, amit föl kell dolgoz-nunk, kissé tévelyegve, hogy vajon merre indul-junk el. Mit akarnak a tudomásunkra hozni. Vagy mit akarunk mi a magunk tudomására hozni. Akkora bennünk a szakralitás iránti vágy, hogy díszítőket is tudunk imádni, főleg, ha előtte a perselybe tetetnek velünk némi pénz-magot? Vagy épp ellenkezőleg, vegyük nagyon is komolyan a piros hajú japán asszony végtelen szeretetét, és a világ szépsége és végtelensége, végtelen szépsége díszítőekben és tükrökben is meg tud mutatkozni?

Fel kell fedni a kártyákat? Vagy ez is olyan, mint bármelyik jelenség a földön, az egyiknek erről szól, a másiknak arról, az egyik a tengerre nézve azt mondja, H₂O meg NaCl, a másik, hogy jó volna megfürödni, a harmadik meg térdel a homokban, és áldja az Urat.

Nincs sok idő ezen gondolkodni, negyvenöt másodperc múlva koppantanak, nyílik az ajtó, jön a következő páros. Talán mégis valami felajzottságra utal, hogy úgy érzem, valamit mondani kell az örnek, így azt szellemeskedem, hogy köszönöm, úgy érzem, más emberré váltam. El se mosolyodik. Mondjuk lehet, hogy nincs is benne semmi vicc.

Yayoi Kusama: *All the Eternal Love I Have for the Pumpkins*, Dallas Museum of Art, Stoffel Quadrant Gallery, 2018. április 29-ig.

Yayoi Kusama: *A tőkök iránt érzett végtelen szeretetem* / *All the Eternal Love I Have for the Pumpkins*, 2016. fa, tükör, műanyag, akril, LED

Az Ota Fine Arts, Tokyo / Singapore és Victoria Miro, London jóvoltából © Yayoi Kusama